

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaosto
18.10.2022

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023 (HE 154/2022 vp)

Naisjärjestöjen Keskusliitto ry, Naisjärjestöt Yhteistyössä – NYTKIS ry ja Monika-Naiset liitto ry kiittävät mahdollisuudesta tulla kuulluksi valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaostossa hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023 (HE 154/2022 vp).

Naisjärjestöjen rahoitus hallituksen esityksessä valtion talousarvioksi vuodelle 2023

Hallituksen esitys naisjärjestöjen valtionavuksi vuodelle 2023 on 400 000 euroa avustuksen nykytasoa matalampi. Valtion talousarviossa vuodelle 2023 lakiin eräiden naisjärjestöjen valtionavusta (663/2007) perustuvaksi naisjärjestöjen valtionavustukseksi (momentti 29.10.51) esitetään 518 000 euroa. Kuluva eduskuntakauden kaikissa aiemmissa budjeteissa (2020–2022) momentin lopullinen suuruus on ollut 918 000 euroa. Momentilta rahoitetaan kolmea tasa-arvon kattojärjestöä: Naisjärjestöjen Keskusliitto (488 000 € vuonna 2022), Naisjärjestöt yhteistyössä – Nytkis ry:tä (283 000 € vuonna 2022) ja Monika-Naiset liitto ry:tä (147 000 € vuonna 2022).

Liittojen edustamat naisjärjestöt ovat rakentaneet suomalaisen yhteiskunnan tasa-arvoa yli sadan vuoden ajan. **Suomalaisen naisliikkeen puoluerajat ylittävään yhteistyöhön ja rakentavaan vuoropuheluun päättäjien ja valtionhallinnon kanssa pohjaava toimintamalli on uniikki, ja siitä tulee pitää kiinni.** Suomalainen naisliike on Pohjoismaiden suurin, ja järjestöjen tekemälle työlle pohjaavat keskeiset tasa-arvon saavutukset.

Kriisit ovat viime vuosina koetelleet suomalaisen yhteiskunnan vakautta ja tarjonneet otollisen maaperän tasa-arvon vastaisten äänenpainojen vahvistumiselle. **Vaikeina aikoina tasa-arvon merkitys korostuu.** Tilastot osoittavat, että tasa-arvo ja ihmisoikeudet ovat demokraattisen yhteiskunnan ja kestävän rauhan perusta. **Nyt on pahin mahdollinen aika leikata tasa-arvotyöstä.**

Valtionavun nykyinen taso on elintärkeää naisjärjestöjen toiminnan jatkumiselle ja sitä kautta Suomen tasa-arvotavoitteiden saavuttamiselle. **Vuosien 2020–2022 rahoitustason turvaaminen varmistaisi naisjärjestöjen vaikuttavan työn myös jatkossa ja merkitsisi vahvaa yhteiskunnallista ja poliittista tukea pitkäjänteiselle tasa-arvotyölle.**

Suomen tasa-arvotavoitteet ja naisjärjestöjen tekemä tasa-arvo- ja ihmisoikeustyö

Tasa-arvon haasteiden ratkaiseminen ei onnistu pelkästään valtiovallan voimin, vaan siihen tarvitaan voimakasta kansalaisyhteiskuntaa. Naisjärjestöjen työllä on ollut keskeinen rooli tasa-arvo- ja ihmisoikeuskysymysten edistysaskeleissa. Perhevapaiden uudistuminen naisjärjestöjen ajamaan suuntaan parantaa isien mahdollisuutta jäädä kotiin lapsensa kanssa. Seksuaalirikoslainsäädäntö uudistui ihmisoikeusperustaisesti kansalaisjärjestöjen vahvalla myötävaikutuksella. Tasa-arvoselonteko ja ihmisoikeusselonteko sisältävät liittojen vaikuttamistyön myötä vahvat sukupuolten tasa-arvon tavoitteet. Naisiin kohdistuvan väkivallan raportoi ja perustettiin Naisjärjestöjen Keskusliiton aloitteesta. **Naisjärjestöjen työtä tarvitaan edelleen uudistusten jatkotyössä ja toimeenpanossa.**

Naisten oikeudet ovat myös Suomen ulkopoliittikan prioriteettiteemoja. Suomi on mm. YK:n ihmisoikeusneuvoston jäsenenä vahvasti sitoutunut työskentelemään sen puolesta, että kaikki naiset voivat täysin nauttia ihmisoikeuksistaan. Tasa-arvon saavuttaminen on hidasta ja kohtaa jatkuvaa vastarintaa niin kotimaassa kuin ulkomailla. **Asenteiden kiristytessä ja naisten ja vähemmistöjen ihmisoikeuksia kyseenalaistavan liikkeen vahvistuessa niin kotimaassa kuin kansainvälisesti (vertaa esim. Unkari, Puola, Venäjä, Yhdysvallat) on varmistettava, että Suomen kunnianhimoinen tuki jatkuu naisten oikeuksille ja niitä ajaville järjestöille.**

Lakisääteisen rahoituksen on ollut tarkoitus turvata kansalaisjärjestöjen pitkäjänteinen tasa-arvotyö. Naisjärjestöjen valtionavustus on ollut hyvin matala verrattuna muihin kansalaistoiminnan kansallisiin kattojärjestöihin esimerkiksi sosiaalialalla, nuorisotyössä ja urheilussa, ja rahoituksen taso on aiempina vuosina heilahdellut voimakkaasti. Tuen ennustamattomuus on vaikeuttanut toiminnan suunnittelua huomattavasti. Viime vuosien vakaa rahoitus on mahdollistanut työsuhteiden vakinaistamisen ja siten vahvistanut vaikuttamistyötä, sekä varmistanut, että yhteiskunnan matalan kynnyksen apu säilyy haavoittuvassa asemassa oleville. **Vuosien 2020–2022 rahoitustaso turvaisi naisjärjestöjen työn myös jatkossa ja**

mahdollistaisi toiminnan pitkäjänteisen suunnittelun, kehittämisen ja vaikuttavuuden sekä pysyvien työsuhteiden säilyttämisen.

Rahoituksen tason säilymisen merkitys naisjärjestöjen työn tuloksellisuudelle

Naisjärjestöjen Keskusliitto on vuonna 1911 perustettu naisjärjestöjen kattojärjestö ja yhteistyöfoorumi, joka edistää tasa-arvoa, naisten oikeuksia sekä tyttöjen ja naisten ihmisoikeuksia. Pohjoismaiden suurimpana tasa-arvon kattojärjestönä liiton toiminta on viimeisen kolmen vuoden aikana laajentunut ja sen jäsenjärjestöjen määrä kasvanut 60:stä 72:een. Liiton vaikuttamistyö on vahvistunut sukupuolten tasa-arvon ja naisten oikeuksien ammattimaiseksi asiantuntijaksi ja viestijäksi. Liitto tekee jatkuvaa vaikuttamistyötä Suomen naisten ja tyttöjen oikeuksiin liittyvien sitoumuksien saavuttamiseksi, lainsäädännön kehittämiseksi sekä tietoisuuden ja tasa-arvotekojen lisäämiseksi sekä vaikuttaa kansainvälisesti naisten ja tyttöjen tasa-arvon toteutumiseksi ja Suomen ulkopoliittikan tasa-arvosäältä vahvistamiseksi. Erityisesti liiton oikeudellinen vaikuttamistyö on vahvistunut viime vuosina.

Liiton rooli aktiivisena naisten oikeuksien ja tasa-arvotekojen ylläpitäjänä yhteiskunnallisessa keskustelussa on vahvistunut. Aktiivisena kansalaisvaikuttajana järjestö antaa tärkeän kanavan seuraajilleen ja jäsenjärjestöilleen osallistua ajankohtaiseen tasa-arvokeskusteluun, vuonna 2023 erityisesti eduskuntavaalien osalta. Liiton yhdessä jäsenjärjestöjensä kanssa laatimat hallitusohjelmatavoitteet nostavat esiin konkreettisia suosituksia sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi tulevalle kaudella ja sitä kautta tukevat tasa-arvoselonteossa linjattujen kansallisten tasa-arvotavoitteiden saavuttamista.

Naisjärjestöjen Keskusliiton ja tasa-arvoasiain neuvottelukunnan Tasa-arvotavoitteilla vaikuttavuutta -hanke on edistänyt sukupuolten tasa-arvoa edistävien tasa-arvotekojen tekemistä ja ollut tavoitteellinen uusien avausten tekijä suomalaisessa yhteiskunnassa jo vuodesta 2016 alkaen. Hanke tekee yhteistyötä Suomen johtavien medioiden, urheilujohtajien, evankelisuterilaisen kirkon ja kulttuuriväen kanssa. Hankkeen viestillä ”tasa-arvo vaatii tekoja” on saatu eri yhteiskunnan toimijat ymmärtämään, ettei tasa-arvo ole itsestään toteutuva arvo vaan osa-alue, jota pitää systemaattisesti kehittää. Liitto on viime vuosien aikana hakenut ja saanut hanketyölle erillismäärärahaa. Hankerahoitusta ei kuitenkaan pysty korvaamaan perusrahoituksen tason laskua, eikä hanketyön rahoituksen jatkuminen ole varmaa.

Naisjärjestöjen Keskusliitto on kasvanut tasa-arvotyön asiantuntijakeskukseksi, jonka vaikuttamistyö perustuu tutkittuun ja ajantasaiseen tietoon. Liitolla on kahdeksan jatkuvassa työsuhteessa olevaa ja kolme määräaikaista työntekijää. Nykyinen rahoitustaso on mahdollistanut viiden henkilön työsuhteiden vakinaistamisen vuosina 2020–2022. On tärkeää, että vasta vakinaistettu, osaava ja ammattitaitoinen henkilöstö voi jatkaa tehtävissään ja että loputkin määräaikaaisuudet voidaan vakinaistaa, jotta Naisjärjestöjen Keskusliitto voi osaltaan tukea Suomen kunnianhimoisten tasa-arvotavoitteiden toteutumista.

Naisjärjestöt Yhteistyössä – Kvinnoorganisationer i Samarbete NYTKIS ry on vuonna 1988 perustettu suomalaisten naisjärjestöjen kattojärjestö ja yhteenliittymä, joka kokoaa kaikki suomalaiset naisjärjestöt yhteen. Kansainvälisestäkin uniikkia puoluerajat yhdistävän toiminnan 35 ensimmäistä vuotta juhlistetaan vuonna 2023.

Yhdistykseen kuuluvat eduskuntapuolueiden naisjärjestöt sekä Naisasialiitto Unioni, Naisjärjestöjen Keskusliitto ja Sukupuolentutkimuksen seura. NYTKISillä on 18 alueellista toimikuntaa ympäri Suomen aina Uudeltamaalta Kainuuseen ja Länsi-Pohjaan asti. NYTKIS edustaa Suomea suuressa eurooppalaisessa kattojärjestössä European Women's Lobbyssä.

NYTKIS edistää naisten ihmisoikeuksia sekä seuraa ja vaikuttaa tasa-arvoon liittyvien kansainvälisten velvoitteiden toteutumiseen maamme lainsäädännössä ja politiikassa. Yhdistys toimii asiantuntijana erilaisissa verkostoissa ja yhteistyöfoorumeissa ja edistää naisten yhteiskunnallista asemaa ja sukupuolten tasa-arvoa mm. tukemalla naisten poliittista osallistumista, lainsäädäntötyötä asiantuntijalausunnoin, vaikuttamalla julkiseen keskusteluun ajankohtaiskampanjoinnilla sekä aktiivisella sidosryhmäyhteistyöllä. NYTKIS koordinoi Suomen kansallista väkivaltaobservatoriota, joka kokoaa yhteen naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisia toimijoita.

Viimeisten vuosien aikana NYTKISin toimintaa on kehitetty aktiivisesti ja tavoitteellisesti, erityisesti viestintää ja vaikuttamistyötä on vahvistettu entisestään. Myös kansainvälisten suhteiden ja verkostojen vahvistaminen on ollut toimintavuoden 2022 aikana tuloksekasta. NYTKISillä on nykytasoinen rahoituksen mahdollistamana tällä hetkellä kolme vakituista ja kaksi määräaikaista työntekijää, tavoitteena on vakinaistaa neljäs tehtävä vuoden 2023 aikana. Pysyvien työsuhteiden turvin on mahdollista kehittää ja vahvistaa yhdistyksen toimintaa niin valtakunnallisesti kuin alueellisesti sekä vahvistaa puoluerajat ylittävää yhteistyömallia pitkäjänteisesti ja ennakoitavasti sekä toimia vastuullisena työnantajana.

Monika-Naiset liitto ry on vuonna 1998 perustettu valtakunnallinen monikulttuuristen naisjärjestöjen kattojärjestö, jonka toiminnan tarkoituksena on edistää Suomeen muualta muuttaneiden naisten tasa-arvoista asemaa, yhdenvertaisuutta ja osallisuutta Suomessa, sekä ennaltaehkäistä naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Liittoon kuuluu 17 jäsenjärjestöä, joiden kautta tavoitetaan noin 12 000 jäsentä ympäri Suomea (mm. Oulu, Tampere, Kuopio, Jyväskylä, Lappeenranta).

Liitto valvoo maahan muuttaneiden naisten oikeuksia seuraamalla lainsäädäntöä ja päätöksentekoa, antamalla lausuntoja ja kannanottoja sekä toimimalla asiantuntijana. Se kouluttaa ja tukee jäsenjärjestöjään, jotta niiden osallisuus yhteiskunnassa paranisi ja asiantuntemus tulisi näkyväksi.

Liiton ydintyötä on väkivaltaa tai sen uhkaa kohdanneiden maahan muuttaneiden naisten ja heidän lastensa auttaminen Kriisikeskus Monikassa ja Turvakoti Monassa. Lisäksi tehdään sukupuolisensitiivistä työllistymisen ja kotoutumisen tukitoimintaa Kotoutumiskeskus Monikassa. Liiton erityisosaamista on pakkoavioliiton, kunniaan liittyvän väkivallan ja ihmiskaupan uhrien auttamistyö. Henkilöstö on laajasti monitaustainen, toimintaa toteutetaan noin 20 kielellä. Liitto kouluttaa myös vapaaehtoisia osallistumaan yhteiseen vaikuttamiseen sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi. Vuosittain mukana noin 100 vapaaehtoista. Liitto on Suomen edustaja European Network of Migrant Women -verkostossa.

Työmme kautta tulee näkyväksi, että maahan muuttaneiden naisten tasa-arvoisen aseman saavuttamisessa on syviä rakenteellisia ja asenteellisia esteitä: moninkertainen syrjintä ja väkivalta verrattuna kantaväestön naisiin, korkea työttömyys, lapsiperheköyhyys, yksinäisyys, vähäinen osallisuus ja edustus yhteiskunnassa. Niiden korjaamiseksi tarvitaan poliittista tahtoa, konkreettisia toimenpiteitä ja riittäviä taloudellisia ja henkilöstöresursseja.

Vuoden 2022 Opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustuksen rahoitustaso on mahdollistanut kahden työntekijän palkkauksen. Liitossa työskentelee muulla rahoituksella 41 työntekijää (STE, STM/THL, Helsingin ja Vantaan kaupunki). Valtakunnallisen ja kansainvälisen tasa-arvotyön resurssit ovat pienet suhteessa toiminnan laajuuteen, tarpeeseen ja vaikuttavuuteen. Tavoitteena on lisätä vaikuttamis- ja asiantuntijatyön henkilöresursseja. Rahoitustason säilyminen vähintään nykyisellä tasolla on elintärkeää, jotta pystymme jatkamaan edunvalvontaa ja vaikuttamistyötä maahan muuttaneiden naisten tasa-arvon edistämiseksi.

Lopuksi

Vahvat naisjärjestöt ja niiden tekemä pitkäjänteinen, yhteistyöhön pohjautuva ja rakenteita muuttamaan pyrkivä työ tukee tasa-arvon vahvistumista ylivaalikautisesti. Jotta työ voi jatkua menestyksekkäästi myös tulevaisuudessa, on tärkeää varmistaa, että naisjärjestöjen rahoituksen taso pysyy vuosien 2020–2022 tasolla vuoden 2023 budjetissa. Valtionavun nykyinen taso on elintärkeää naisjärjestöjen toiminnan jatkumiselle ja tulokselliselle tasa-arvotyölle. Samalla se merkitsisi vahvaa yhteiskunnallista ja poliittista tukea naisjärjestöjen tekemälle työlle.

Naisjärjestöjen Keskusliitto

Saara-Sofia Sirén Puheenjohtaja	Terhi Heinilä Pääsihteeri
------------------------------------	------------------------------

Naisjärjestöt Yhteistyössä – NYTKIS

Fatim Diarra Puheenjohtaja	Silla Kakkola Pääsihteeri
-------------------------------	------------------------------

Monika-Naiset liitto ry

Olga Silfver Puheenjohtaja	Jenni Tuominen Toiminnanjohtaja
-------------------------------	------------------------------------

Lisätietoa:

Terhi Heinilä, pääsihteeri, Naisjärjestöjen Keskusliitto, 040 530 5544, terhi.heinila@naisjarjestot.fi
Silla Kakkola, pääsihteeri, Naisjärjestöt Yhteistyössä – NYTKIS, 050 469 6242, silla.kakkola@nytkis.org
Jenni Tuominen, toiminnanjohtaja, Monika-Naiset liitto, 045 6759 276, jenni.tuominen@monikanaiset.fi